DOMSTOLENS DOM (tredje afdeling)
10. juli 1986 *

I sag 60/85

angående en anmodning, som Raad van Beroep 's-Hertogenbosch (Nederlandene), i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

M. E. S. Luijten, gift Vermoolen,

mod

Raad van Arbeid, Breda,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende ved Rådets forordning nr. 1390/81 (EFT 1981, L 143, s. 1),

har

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

sammensat af afdelingsformanden U. Everling, dommerne Y. Galmot og C. Kakouris,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: fuldmægtig D. Louterman

efter at der er afgivet indlæg af:

— den nederlandske regering ved direktøren for udenrigsministerens kabinet I. Verkade, og

* Processprog: Nederlandsk.

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved J. Griesmar, Kommissionens juridiske tjeneste, som befuldmægtiget, og advokat F. Herbert,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 27. februar 1986,

afsagt følgende

DOM

(Sagsfremstillingen udelades)

Præmisser

1 Ved kendelse af 13. februar 1985, indgået til Domstolen den 5. marts 1985, har Raad van Beroep 's-Hertogenbosch, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 13, stk. 2, indledningsvis samt litra b), i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende ved Rådets forordning nr. 1390/81 (EFT 1981, L 143, s. 1).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag mellem Luijten, gift Vermoolen (herefter benævnt sagsøgeren i hovedsagen), og Raad van Arbeid, Breda, der er det kompetente socialsikringsorgan (herefter benævnt sagsøgte i hovedsagen). Det fremgår af forelæggelseskendelsen og af sagens akter, at sagsøgeren i hovedsagen, der er nederlandsk statsborger, var bosat i Nederlandene med sin ægtefælle, der fra juli 1982 til 1. november 1983 som selvstændig drev en restaurant i Belgien, mens han fortsat boede i Nederlandene. Efter at have født en søn i februar 1983 fik sagsøgeren i hovedsagen for 2. kvartal 1983 udbetalt børnetilskud fra sagsøgte i hovedsagen; denne krævede senere ydelsen tilbagebetalt under henvisning til, at sagsøgeren pr. 1. april 1983 ikke var forsikret i henhold til den nederlandske lov om almindelig børnetilskudsordning (herefter benævnt børnetilskudsloven). Som

begrundelse anførtes, at selv om sagsøgerens mand, som var bosiddende i Nederlandene, ikke var udelukket fra forsikring i henhold til børnetilskudsloven, var han imidlertid i Belgien tilsluttet Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (den nationale socialsikringsinstitution for selvstændige), hvilket gav ham ret til børnetilskud i denne medlemsstat.

3 Raad van Beroep fandt, at det ved besvarelsen af spørgsmålet, om sagsøgeren i hovedsagen — bedømt efter nederlandsk lovgivning — uretmæssigt havde modtaget børnetilskud for 2. kvartal 1983, var afgørende, om sagsøgerens mand den 1. april 1983 ikke var forsikret i henhold til børnetilskudsloven. I så henseende bemærkede Raad van Beroep, at sagsøgerens mand ikke faldt uden for denne sikringsordning som følge af nogen nederlandsk bestemmelse, men at det fulgte af artikel 13, stk. 1, jfr. stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71, at han alene var omfattet af belgisk lovgivning.

4 Raad van Beroep har på denne baggrund forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Medfører henvisningen i artikel 13, stk. 2, indledningsvis samt litra b), i forordning nr. 1408/71 til en bestemt medlemsstats lovgivning som den lovgivning, der skal anvendes på en bestemt selvstændig, at denne selvstændige ikke samtidig alene i henhold til en anden medlemsstats nationale ret kan anses for forsikret i henhold til denne anden medlemsstats lovgivning vedrørende børnetilskud, med den følge, at han, henholdsvis hans ægtefælle, ved fællesskabsrettens virkning mister det krav på børnetilskud, som tilkommer ham / hende alene i kraft af den nævnte anden medlemsstats nationale lovgivning?«

5 Den nederlandske regering har anført, at i henhold til den udtrykkelige bestemmelse i artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, afsnit II, er de af forordningen omfattede personer — med forbehold af artikel 14 c — alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat, og spørgsmålet om hvilken lovgivning, der skal anvendes, afgøres — som fastslået af Domstolen ved dommen af 23. september 1982 (Kuijpers, 267/81, Sml. s. 3027) — efter bestemmelserne i afsnit II. Ved forordning nr. 1390/81 blev artikel 13, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1408/71 udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende.

6 Den nederlandske regering har anført, at det såkaldte princip om rettigheder erhvervet på nationalt plan, som fællesskabsretten ikke kan gøre indgreb i, alene vedrører rettigheder, som er erhvervet i henhold til den nationale lovgivning, der finder anvendelse i medfør af afsnit II i forordning nr. 1408/71, men ikke i henhold til bestemmelserne i en anden lovgivning end den, der udpeges i afsnit II.

7 Den nederlandske regering er herefter af den opfattelse, at henvisningen til en bestemt medlemsstats lovgivning som den lovgivning, der skal anvendes på en selvstændig erhvervsdrivende i henhold til artikel 13, stk. 2, indledningsvis samt litra b), medfører, at den erhvervsdrivende ikke samtidig alene i kraft af lovgivningen i en anden medlemsstat kan anses for sikret i henhold til denne stats lovgivning om børnetilskud.

8 Kommissionen har anført, at formålet med bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 1408/71 er at forhindre overlapninger i forbindelse med anvendelsen af de nationale lovgivninger, og at dette mål nås ved at udelukke samtidig anvendelse af nogen anden national lovgivning end den, der udpeges ved de anførte bestemmelser.

9 For så vidt angår spørgsmålet om en eventuel konflikt mellem rettigheder erhvervet på nationalt plan og fællesskabsbestemmelserne, har Kommissionen anført, at Domstolen alene har anerkendt princippet om rettigheder erhvervet på nationalt plan i forbindelse med de materielle samordningsbestemmelser i afsnit I og III i forordning nr. 1408/71. Efter Kommissionens opfattelse kan der ikke blive tale om en konflikt i forhold til nationalt erhvervede rettigheder, eftersom en sådan konflikt alene kan foreligge, dersom den pågældende nationale retsorden finder anvendelse, og dette spørgsmål afgøres netop ved henvisningsreglen, og det vil i alle tilfælde sige reglen i fællesskabsforordningens afsnit II.

10 Kommissionen har herved anført, at man alene vil kunne tale om indgreb i rettigheder erhvervet i henhold til en national lovgivning, såfremt man sammenligner en persons retsstilling henholdsvis med og uden forordningen som retsgrundlag. Efter Kommissionens opfattelse har Domstolen aldrig anlagt et sådant synspunkt. Forordning nr. 1408/71, der er udstedt med henblik på gennemførelsen af EØF-traktatens artikel 51, udgør en væsentlig bestanddel af det retsområde, der findes i

enhver medlemsstat, og som udgør et samlet hele af national ret og fællesskabsbestemmelser. Ved Domstolens praksis om »erhvervede rettigheder« er alene fastslået, at den, hvis retsstilling nyder beskyttelse i henhold til national lovgivning, uden at vedkommende behøver at påberåbe sig fællesskabsbestemmelser (eksempelvis om sammenlægning eller om ophævelse af nationalitets- eller bopælsbetingelser), ikke skal lide retstab som følge af fællesskabsretten.

11 Kommissionen er herefter af den opfattelse, at det følger af artikel 13, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 1408/71, at når en bestemt medlemsstats lovgivning udpeges som anvendelig i henhold til de af fællesskabslovgiver herfor fastsatte kriterier, er det udelukket samtidig at anvende lovgivningen i nogen anden medlemsstat.

12 Det bemærkes, at ifølge fast retspraksis tilsigtes det med bestemmelserne i afsnit II i forordningerne nr. 3 og nr. 1408/71, der udpeger den lovgivning, der skal finde anvendelse på arbejdstagere, som flytter inden for Fællesskabet, at de pågældende omfattes af den sociale sikringsordning i en enkelt medlemsstat, således at overlapninger mellem gældende nationale lovgivninger og de vanskeligheder, som dette kan give anledning til, undgås.

13 Det nævnte princip, der blev anvendt af Domstolen, mens forordning nr. 3 var gældende, er nedfældet i forordning nr. 1408/71, afsnit II vedrørende »bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes«; det fastslås i forordningens artikel 13, stk. 1, som ændret ved forordning nr. 1390/81, at »de personer, der er omfattet af denne forordning, alene [er] undergivet lovgivningen i én medlemsstat«, og at spørgsmålet om hvilken lovgivning, der skal anvendes, »afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit«.

14 Afsnit II indeholder nemlig et sæt udtømmende kollisionsnormer, således at lovgiveren i den enkelte medlemsstat herefter ikke er beføjet til at fastlægge rækkevidden og anvendelsesbetingelserne for national lovgivning, for så vidt angår de omfattede personer samt det område, inden for hvilket de nationale forskrifter

finder anvendelse. Således har Domstolen ved dommene af 23. september 1982 (Kuipers, jfr. ovenfor, og Kocks, 275/81, Sml. s. 3013) udtalt, at »medlemsstaterne ikke ... er beføjet til at afgøre, i hvilket omfang deres egen lovgivning eller en anden medlemsstats lovgivning skal anvendes«, idet de er »forpligtet til at overholde gældende fællesskabsretlige bestemmelser« (jfr. dom af 12. juni 1986, Ten Holder, 302/84, Sml. 1986, s. 1821).

15 Det anførte er ikke i modstrid med Domstolens praksis (jfr. navnlig dommen af 21. oktober 1975, Petroni, 24/75, Sml. s. 1149), hvorefter anvendelsen af forordning nr. 1408/71 ikke kan føre til tab af rettigheder, der udelukkende er erhvervet i henhold til national lovgivning. Dette princip gælder nemlig ikke reglerne om, hvilken lovgivning der finder anvendelse, men vedrører derimod fællesskabsbestemmelserne om sammenlægning af ydelser i henhold til de forskellige nationale lovgivninger, der finder anvendelse. Princippet kan derfor ikke — i strid med artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 — afgive hjemmel for, at en person inden for samme tidsrum anses for omfattet af de lovbestemte sikringsordninger i flere medlemsstater.

16 Det af Raad van Beroep stillede spørgsmål må derfor besvares med, at henvisningen i artikel 13, stk. 2, indledningsvis samt litra b), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved Rådets forordning nr. 1390/81, til en bestemt medlemsstats lovgivning som den lovgivning, der skal anvendes på en selvstændig erhvervsdrivende, medfører, at den erhvervsdrivende alene er omfattet af denne medlemsstats lovgivning.

Sagens omkostninger

17 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt af Raad van Beroep, 's-Hertogenbosch, ved kendelse af 13. februar 1985, for ret:

Henvisningen i artikel 13, stk. 2, indledningsvis samt litra b), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved Rådets forordning nr. 1390/81, til en bestemt medlemsstats lovgivning som den lovgivning, der skal anvendes på en selvstændig erhvervsdrivende, medfører, at den erhvervsdrivende alene er omfattet af denne medlemsstats lovgivning.

Everling Galmot Kakouris

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. juli 1986.

P. Heim
Justitssekretær

U. Everling
Formand for tredje afdeling